

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

W pierwszych trzech wiekach naszej ery znaczna część północnej Polski była zajęta przez osadnictwo archeologicznej kultury wielbarskiej, w dużej części utożsamiona z Gotami. Poznanie i rekonstrukcja stroju jej ludności możliwa jest za przyczyną birytualnego chowania zmarłych. Oznacza to, że na wielopokoleniowych cmentarzyskach zmarłych grzebano po kremacji lub niespalonych. Pochówki inhumacyjne dostarczają ogromną ilość informacji na temat sposobu noszenia ozdób oraz wyglądu stroju. Wśród nich najliczniejsze są szklane i bursztynowe paciorki o zróżnicowanych kształtach, kolorach i technikach wykonania tworzących efektowne kombinacje. Pasma paciorków umownie nazwane kolia jest pojęciem wieloznacznym i może być rozpatrywane i przeanalizowane na kilku płaszczyznach. Po pierwsze, widoczna już na wstępnym etapie badań zmienność, układu oraz wyglądu kolii pozwala uznać niektóre jej warianty jako cechujące elementy grupy społecznej i wiekowej. Po drugie, powtarzalność układu w mikroregionach osadniczych kultury wielbarskiej, pozwala na ustalenie tzw. stroju regionalnego. Po trzecie, osadzenie tych zmian w „przestrzeni” oraz czasie umożliwią wyróżnienie konkretnych zestawów kolii pełniących funkcję dekoracyjną ale również będących nośnikiem tradycji. Dodatkowo należy zbadać zależność współwystępowania wyróżniających się poszczególnych (zwłaszcza szklanych) typów paciorków będące przedmiotem importowanym z terenu Cesarstwa Rzymskiego. Wyniki tych obserwacji pozwolą na dalsze przedstawienie ponadregionalnych kontaktów ludności kultury wielbarskiej w ramach północno- i środkowoeuropejskiego Barbaricum oraz dalekosiężnych kontaktów z Imperium Rzymskim. Badania nad całymi zestawami paciorków odkrywanych w grobach wielbarskich przyczynią się do dokładniejszego wskazania zależności pomiędzy wiekiem, płcią, pozycją społeczną zmarłego a jego stroju. Kolia, jak można sądzić, zmieniała się pod wpływem mody i należała także do elementu etnicznego stroju lokalnego. Konkretny układ paciorków w kolii może umożliwić rozpoznanie więzi rodzinnych pochowanych na cmentarzysku.

Na podstawie zebranego materiału zostanie stworzona baza danych zawierająca opis każdej kolii. Badania obejmujące zestawy kolii w kulturze wielbarskiej nie doczekały się monograficznego opracowania. Podobna analiza pasm paciorków z grobów inhumacyjnych z południowej Skandynawii przyniosła zaskakujące efekty. Ich porównanie z materiałami wielbarskimi przyczynić się będzie do zweryfikowania funkcjonujących hipotez omawiających: genezę tego zjawiska, zróżnicowanie morfologiczne, zmienność w czasie poszczególnych elementów, ośrodki je produkujące, dystrybucja, status społeczny jest jak najbardziej możliwa do wykonania.